

DE KUS

Eerste dag

Eerste dag (vrijdag 19 juni 1970) – Om 9.30 uur in de ochtend verzamelen de deelnemers in de vertrekhal op Schiphol, waar we ruimschoots de tijd hebben om even kennis met elkaar te maken. Na het afhandelen van de formaliteiten wordt de controle gepasseerd en bestaat de mogelijkheid om nog belastingvrij te winkelen en/of koffie te drinken. Om 11.00 uur vertrekt ons vliegtuig, een DC-8 van de KLM. We vliegen naar Rome en vervolgens naar Beirut. In de avond vliegen we over Irak en Iran naar Karachi, waar we midden in de nacht aankomen.

De kus! Het slaat weer door me heen als ik naar zijn slapende gezicht kijk. De schaamte en de verwarring. Na vijftwintig jaar nog. We waren allebei twintig. We hadden ons als vrijwilligers opgegeven om in Indië tegen de Jappen te gaan knokken. Ik werd afgekeurd. De avond voor zijn vertrek namen we afscheid van elkaar, nadat we urenlang door regen en herfstwind hadden gelopen alsof we elkaar nooit weer zouden zien. Het was een tocht in vogelvlucht door onze jeugd. De kleinste dingen wisten we ons te herinneren. De grote glazen stuiters met een opvlammend kleurig netwerk erin. De zilveren kokertjesmanie. Van zilverpapier om het uiteinde van je potlood een hoesje draaien waar je een fietskogeltje in deed. Dat vouwde je voorzichtig dicht en dan moest je het in een leeg lucifersdoosje heel lang schudden. Op den duur had je dan een gaaf zilveren coconnetje waar dat fietskogeltje in rondtolde en dat je op je handpalm kon la-

ten buitelen als een spanrups. Meneer Verschoor, die in de vijfde klas onder de les ineens naast dikke Riek in de bank was komen zitten en zijn arm om haar heen had geslagen en ons toen lachend en uitdagend aangekeken had en die een jaar later doodgegaan was aan tbc. De meisjes die we allemaal gehad hadden. De grashoeren. De donkere voor hem en die met die vooruitstekende tanden voor mij. Die blonde met die jukbeenderen die altijd over de Stationsweg liep op zondagmiddag. Op het eind wilde hij me ook nog gaan uitleggen waarom hij het uitgemaakt had met mijn zuster een paar weken daarvoor. Hij smoesde zoiets van dat hij zich niet kon binden aan een vrouw nu hij waarschijnlijk voor jaren wegging. Maar ik was er veel te blij om geweest dat het uit was, omdat ik door die heftige liefdesverhouding mijn vriend en mijn zuster was kwijtgeraakt. Want niet alleen dat ik hem bijna nooit meer zag als hij met verlof kwam, maar hij was ook ineens zo oudemannetjesachtig gaan praten. Dat hij nu zijn bestemming gevonden had en dat Lia de ware was. Zo verheven. Maar hij had me natuurlijk moeilijk, zoals hij altijd smeug deed, alle details over mijn eigen zuster in geuren en kleuren kunnen vertellen. Hoe ver ze haar tong wel bij hem naar binnen stak en dat ze zo nat werd tussen haar benen als hij met haar stond te vrijen in ons portiek dat het aan de binnenkant van haar dijen naar beneden liep. Toen we uitgekletst waren liepen we terug zonder verder iets te zeggen. In het park voor zijn huis gaf ik hem een stevige hand. De tranen stonden bijna in mijn ogen. Ineens trok hij me naar zich toe en omhelsde me met een klemmende wurggreep. En toen zoende hij me op mijn mond. Vurig en hartstochtelijk. Zijn lippen over mijn op elkaar geperste lippen. Toen liet hij me los, draaide zich om en liep weg.

Ik kijk naar buiten. Als ik naar voren buig zie ik de beide kolossale straalmotoren en kan ik de hele grijze vlakte van de vleugel overzien. Twaalf kilometer beneden ons ligt een schildpadvormig eiland in de blauwgroene zee. Een rand van lichtgroen eromheen, alsof het zich schuimend voortbeweegt. Een stad met witte huisjes tussen geboomte als schelpen tussen donkergroen wier.

Meteen nadat we onze stoelriemen mochten losmaken en de stewardess door het gangpad kwam met die rammelende trolley met drank alsof je in een te nauwe bioscoop zat, zijn we kwartflesjes champagne gaan slurpen. Uit gewone glazen, zodat je het helemaal als water wegspoelt. Heidsieck, Dry Monopole. Hij omdat hij champagne zo jofel vindt drinken en het naar versgebakken brood vindt ruiken en het altijd drinkt op zijn vele vliegreizen, ik om zo gauw mogelijk de hoogte te krijgen. Om die paar seconden van waanzin te vergeten die zullen uitbreken als er iets misgaat en het hele zwikkie in een hels geraas door een tunnel van vuur en rook naar de aarde dondert, met Appetizers, de Sauté de Bœuf Richemont, de Nouilles au Beurre en de Entremets de Douceur en al, die we straks boven de Saoedi-Arabische woestijn te eten zullen krijgen.

Ik moet aan mijn zuster denken als ik aan die kus denk. Toen Bob een paar weken weg was en ergens op de Indische Oceaan moest dobberen, vertelde ze me dat ze zwanger van hem was. Ze vond het afschuwelijk. Een kind van die pestkop. Ze wilde liever zelfmoord plegen. Ik was de enige die ze het durfde te vertellen omdat ze wist dat ik zou zwijgen als het graf en haar zou helpen om iemand te vinden die het weg kon maken. Toen ik haar op haar kamer kwam vertellen dat er een arts in Den Haag was die haar wilde helpen, omhelsde ze me. Ik stond te trillen op mijn benen want ik had het ge-

voel dat er iets vreselijks met haar ging gebeuren. En ineens waren we elkaar aan het zoenen. Niet gewoon als broer en zuster maar met de tongen om elkaar heen. Vurig beet ze zich steeds weer op mijn mond vast. Ik streeelde haar over haar hele lichaam. Het was of er een koortsvuur door ons heen sloeg. Toen ik haar rok over haar billen omhoogtrok begon ze met haar onderlichaam te schokken alsof ze een zenuwtoeval kreeg. Ik voelde dat ik aan de grens was van iets verschrikkelijks, maar ik moest doorgaan. Toen ik haar broekje naar beneden had gestroopt ging ze met haar dijen van elkaar op haar bed liggen en bleef rustig naar me kijken toen ik mijn broek losmaakte. Ik keek naar die plek met haar waar Bob en ik als jongetjes wel eens aan hadden gezeten. Ik moest erin. Met het bloed bonzend door mijn aderen ging ik op haar liggen, maar net toen ik in haar wilde schuiven dacht ik aan dat kind dat in haar aan het groeien was. Ik sprong op. Lia gaf een kreetje van teleurstelling. Met mijn broek nog open rende ik naar mijn kamer en deed de deur achter me op slot.

Hij lijkt op Paul Newman. En op Burt Lancaster in *The Crimson Pirate*. Vooral als hij slaapt. Dan ziet zijn gebruinde brutale gezicht er spottend en gemeen uit. Je kan zien dat hij te veel achter de wijven aan zit. Hij heeft nooit geweten dat Lia zwanger van hem is geweest. Toen ik hem later in Indië schreef dat ze getrouwd was met een Canadese militair en met hem naar Montreal vertrokken was, maakte hij in zijn antwoordbrief alleen maar een grapje dat 'Trees haar Canadees' gevonden had. Al dat hoogdravende gezeur uit de tijd dat hij met haar ging, dat onze vriendschap wel verflauwd leek maar dat die nog inniger zou worden als hij eenmaal mijn zwager was, had hij zo snel mogelijk met klappermelk weggespoeld.

Ik kijk naar zijn smalle lippen die door zijn stevige bek met tanden naar voren gebogen staan. De kerven bij zijn mondhoeken bewegen alsof hij dat geklets en gelul toch opvangt van de mensen om ons heen waar we vanmorgen op Schiphol aan zijn voorgesteld en die de groep vormen waar we een paar weken mee door Indonesië zullen reizen.

‘EBRO dat was de Eerste Bataviase Rijtuig Onderneming.’

‘Breng mij het ontbijt – Saja demakan. Maar wat is “ontbijt” dan?’

‘Je bent Rhodos voorbij voor je ’t weet.’

‘Cyprus, dat is van Makarios.’

‘Meneer Van der Kuil houdt de oude tijd bij. Die is nogal behoudend.’

Die meneer Van der Kuil, die naast Bob aan het gangpad zit, werd bij het voorstellen in de vertrekhal meteen de Baby genoemd omdat hij de jongste bleek te zijn. Een waterzuchtige vrijgezel met een bleek en pafferig duimzuiggezicht die nog bij zijn moeder woont. Toen we nog maar net boven de wolken zaten begon hij meteen een brief aan haar te schrijven op van dat flinterdunne ouwelachtige luchtpostpapier dat door de KLM verstrekt wordt. Zijn brede achterhoofd is plat en loopt door in zijn nek alsof hij als baby als een speculaaspop op een plank gelegen heeft. Toen hij vertelde dat hij zijn moeder beloofd had om uit iedere plaats die we zouden aandoen een placemat mee te brengen, begon Bob hem meteen te voeren. Over zijn oudtante die hij eens zo’n feestelijk ding bezorgd had, maar die sindsdien kwijnende was aan een geheimzinnige tropische ziekte waarvan het virus beslist die kleurige onderlegger als springplank gebruikt had.

Aan de andere kant van het gangpad zit meneer Groenink die minstens vijfenzeventig moet zijn. In het bagagerek boven zijn hoofd ligt een doorzichtige plastic zak met een grote panamahoed erin die hij in de tropen zal verwisselen voor

zijn door weer en wind geteisterde donkergrijze deukhoed. Een bijziende oude neushoorn die gaat reizen. Viezig, slobberig en koppig. De broek van zijn grijze ruime pak wordt door zijn bretels zo hoog opgesjord dat je de grote strikken van zijn veters in zijn hoge zwarte schoenen onder zijn broekomslag uit ziet komen. Hij heeft een oud vierkant filmtoestel bij zich dat, zoals hij zei, nog van voor de krach van 1929 dateert. Dreigend en onhandig heeft hij het al een paar keer op zijn medereizigers gericht.

Toen Bob naar Indië vertrokken was kreeg ik eerst die ellende met mijn zuster. De woede dat die stommeling haar zwanger had gemaakt met zijn mooie praatjes. Het wantrouwen dat hij het misschien wel expres gedaan had. Gewoon de boel laten lopen. Later kwam het gemis. De ontstellende eenzaamheid. Onafscheidelijk waren we. Altijd geweest. Alles bespraken we met elkaar. De boeken die we lazen, de moeilijkheden thuis, meisjes, die we soms alleen maar leken te versieren om het elkaar te kunnen vertellen, tot aan onze natte dromen aan toe. Toch schreef ik hem niet meteen toen ik van zijn moeder hoorde dat hij aangekomen was en zijn adres en legernummer kreeg. En hij mij niet. Ik heb altijd gedacht dat dat ook te maken had met de schaamte om die kus zoals bij mij, want Lia had me bezworen dat hij van die zwangerschap niet het flauwste vermoeden had. Dat ze het pas ontdekt had toen hij al weg was. Maar misschien had hij het in het begin alleen maar te druk met de meiden gehad, want toen die epistels van hem eindelijk loskwamen verschroeide het briefpapier bijna door zijn harts-tochtelijk beschreven liefdesavonturen. En over die kus is nooit meer gesproken. Ook later niet.

Een sproetig blauwdooraderd vogelkluwtje van een van de oude dametjes achter me, mevrouw Wilbrink, die ik fluisterend met haar vriendin heb horen praten over de aanleg van de Birmaspoorweg, waarbij zoveel slachtoffers zijn gevallen dat onder iedere biels een dode moet liggen, waaronder haar man die gouvernementsarts was, geeft me de Flight Log door. Een kwarto velletje lichtblauw zweefdun papier. Een sigarettenvloeijs voor een reus. Je zou er een toeter van een ons zware shag van kunnen draaien.

Aircraft Type... DC-8/63. Name... *Leifur Eriksson*. Inflight weather information... *Fair*.

De reisleader komt door het gangpad drentelen en kijkt onderzoekend de rijen langs of hij ergens bij een gesprek kan inhaken. Zwart esthetisch baardje. Zuinig en streng. Hij heeft jacketkronen over zijn voortanden. Dood wit als de ogen van een gekookte schelvis. Hij kijkt even naar ons met z'n vrome achterbakse ogen, maar als hij Bob ziet zitten slapen en de Baby schrijven met bewegende lipjes alsof hij de woorden spelt, loopt hij door.

Voor ons zitten twee zakenlieden die niet tot onze groep behoren maar die ook naar Indonesië blijken te gaan. Een tengere gedweë die aan een stuk door luistert en een grote dikke heerszuchtige die zonder ophouden tegen hem aanpraat en bij wie de verhoogde bloeddruk aan alle kanten uit zijn maatpak puilt. Al drie keer is hij achter de blondste stewardess aan het gangpad afgestormd.

‘Jij kent mij zo slecht, anders zou je weten dat ik te lui ben om te liegen. Als jij op mijn kantoor komt mag je best de commissarisverslagen lezen.’

‘Ik geef de streek aan, ik kan de kennis kopen die ik wil, maar dat is niet belangrijk.’

‘Ik schrijf nooit brieven, ik teken alleen contracten, en als

ik zeg dat het blauw is, is het blauw, al is het groen.'

'Ik heb me altijd geamuseerd. Ik heb een bijzonder opwindend leven gehad, mijn vrouw wat minder en m'n gezin is er helemaal bij ingeschoten. Als ik nog eens opnieuw kon beginnen zou ik rechten gaan studeren, maar het is een betere start in de economie. Maar je kan beslist geen grote ondernemer zijn als je geen belangstelling hebt voor het recht, tenminste voor de werkelijkheid van het recht.'

Als de stewardess weer heupwiegend als een lelijke fee door het gangpad langskomt, roept hij als een zeurderig kind terwijl hij haar zijn lege glas toesteeft:

'Juffrouw, ik drink niet meer, ik wil graag roken. Een lange sigaar!'

De ventilator beweegt de krullen die over zijn voorhoofd hangen alsof hij met naar voren gestoken onderlip zijn adem langs zijn gezicht omhoogblaast. Hij heeft nog bijna geen grijze haren. Dat is maar goed ook. Want dan was de wereld te klein. Hij is haast nog net zo blond als vroeger. Hij zou gemakkelijk tien jaar jonger kunnen zijn. We kennen elkaar al vanaf de kleuterschool. Hij wond de juffrouw om zijn vinger. Ze vrat hem bijna op. Klein mannetje. Mocht haar altijd helpen met stijfsel maken. Rook lekker vers. Blauwig dril. Waterige barstjes. De volgende morgen uitgelopen roestvlekken waar het emaille van de pan afgesprongen was. Later samen naar de lagere school. De opgepompte peulen van de blazenstruik die we te barsten sprongen op de tegels. De eerste sigaretjes die we stiekem rookten. De spuugbeestjes op het onkruid langs het schoolplein die hij in hun eigen dotje spuug kookte door zijn sigarettenpeuken erin te doven. Een blokje om rennen in het speelkwartier. Salamanders vangen op woensdagmiddag. Later, toen we op de HBS zaten, snoeken. Ik zag die ge-

streepte monsters altijd het eerst onbeweeglijk tussen de wolken geelgroen flap staan, maar hij strikte ze, omdat hij zo'n vaste hand had dat hij de koperen lus in één glijdende beweging zonder rimpeling in het glasheldere water te maken over die wrede koppen tot achter de kieuwen kon krijgen. Dan haalde hij met een woeste slag op en lag er zo'n spartelend stuk zilver in het gras, dat hij met zijn hak de hersens intrapte. Thuis was hij de baas. Hij had geen vader. Die was gestorven toen hij nog in de wieg lag. Als zijn moeder ons wilde tegenhouden bij de deur, duwde hij haar opzij en dan stormden we de trap op naar zijn kamer. Ze kwam ons nooit achterna. De sloof. Later wel, toen we meisjes meenamen. Maar dat was ook tevergeefs. Hij hield de deur van zijn kamer op slot, al bleef ze er nog zo dwingend tegen tikken.

Ik voel aan de druk op mijn trommelvliezen dat we aan het dalen zijn en slik een paar keer zoals wordt aangeraden in het foldertje KLM IN FLIGHT dat toen we het vliegtuig binnenkwamen op de stoelen lag. Het licht achter NO SMOKING – PLEASE FASTEN SEAT-BELT brandt. De golven in de zee zijn nu zichtbaar. Lang en gelijkmatig. Alsof iemand met een deegroller vloeibaar glas gekneet heeft. Aan de horizon zie ik een kust verschijnen als uit een zandstorm. Iedereen zit al rechtop in zijn stoel vastgesnoerd. Ik stoot Bob aan. Rustig doet hij zijn ogen open. Hij heeft niet geslapen. Tegelijk zetten we de rugleuning van onze stoelen rechtop en ik maak mijn riem vast. Het vliegtuig maakt een bocht en dendert laag over de kust. Ik zie de vleugelkleppen naar beneden klappen. Beirut. Een strook bleek zand, daarvoor een spierwitte rand of iemand met Kek Droogschuim de blitz gemaakt heeft. Zeilbootjes op zee. Een boulevard met auto's die voortkruipen tussen rijen palmen. Tegen de heuvels kalkwit-